

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΥΝΙΚΟΙ

Ἐποσπάσματα καὶ μαρτυρίες

*

Ἐπιμέλεια κειμένων, μετάφραση, σχολιασμός
Ν. Μ. ΣΚΟΥΓΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΥΝΙΚΟΙ

Ἀποσπάσματα καὶ μαρτυρίες

*

Ἐπιμέλεια κειμένων, μετάφραση, σχολιασμός
Ν. Μ. ΣΚΟΥΤΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐκδόσεις «Γνώση» «Gnosis» Publishers
Γραβιάς 9-13, 106 78 Αθήνα Gravias 9-13, 106 78 Athens
Τηλ. 3303487 Fax 3810892 Tel. 3303487 Fax 3810892

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, α.α. 56
Οἱ Ἀρχαῖοι Κυνικοί — Ἀποσπάσματα καὶ μαρτυρίες

Ἐπιμέλεια κειμένων, μετάφραση, σχολιασμός: Ν. Μ. Σκουτερόπουλος

1η ἔκδοση, Ἰανουάριος 1998

Τὸ ἐξώφυλλο σχεδίασε ὁ Μάνος Ταξίδης

Τὴν ἐκδοτικὴ ἐπιμέλεια εἶχε ὁ Ν.Μ. Σκουτερόπουλος

© ἐκδόσεις «Γνώση» γιὰ τὴν ἐλληνικὴ γλώσσα σὲ ἔργο τὸν κόσμο

ISBN 960-235-617-0

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»

ΑΘΗΝΑ 1998

ecquid artificii novisset, percontatus «novi» inquit Diogenes «hominibus liberis imperare». Tum Ξενιάδης responsum eius demitatus emit et manu emisit filiosque suos et tradens: «accipe» inquit «liberos meos, quibus imperes».

Ἀκόμη, ὁ Διογένης ὁ Κυνικός ὑπῆρξε δούλος. Ἀλλὰ αὐτός ἀπὸ ἐλεύθερος πωλήθηκε γιὰ δούλος. Ὅταν ἤθελε νὰ τὸν ἀγοράσει ὁ Κορίνθιος Ξενιάδης, ἀφοῦ τὸν ρώτησε μήπως ὑπῆρχε κάποιο ἐπάγγελμα ποῦ νὰ τὸ εἶχε μάθει, «γνωρίζω», εἶπε ὁ Διογένης, «νὰ ἐξουσιάζω ἐλεύθερους ἀνθρώπους». Τότε ὁ Ξενιάδης θαυμάζοντας τὴν ἀπάντησή του τὸν ἀγόρασε καὶ τὸν ἀπελευθέρωσε, καὶ παραδίνοντάς του τοὺς γιούς του, «ὀδέξου», εἶπε, «τὰ παιδιὰ μου γιὰ νὰ τὰ ἐξουσιάσεις».

111. LACTANTIUS, *Divinae institutiones* III 25, 16.

Enumerant etiam Platonem ac Diogenem, qui tamen non servi fuerunt, sed his servitus venerat: sunt enim capti.

Ἀπαριθμοῦν ἀκόμη τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Διογένη, οἱ ὁποῖοι ὅμως δὲν ὑπῆρξαν δούλοι, ἀλλὰ ἡ δουλεία τοὺς συνέβη: γιὰ τὸν τοὺς συνέλαβαν.

112. ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ, *Λόγοι* VII 8 p. 212d-213a.

Ὁ μόνον δὲ ἐν τοῖς λόγοις ἦν Διογένης θεοσεβής, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἔργοις· ἐλόμενον γὰρ αὐτὸν οἰεῖν πὰς Ἀθήνας ἐπειδὴ τὸ δαιμόνιον εἰς τὴν Κόρινθον ἀπήγαγεν, ἀφελείς ὑπὸ τοῦ πριαμένου τὴν πόλιν οὐκέτ' ᾤθηθ' δεῖν ἐκλιπεῖν. (213) Ἐπέπειστο γὰρ αὐτοῦ τοῖς θεοῖς μέλειν εἰς τε τὴν Κόρινθον οὐ μάτην, οὐδὲ κατὰ τινα συντυχίαν, τρῶπον δὲ τινα ὑπὸ τῶν θεῶν εἰσπεπέμφθαι, ὁρῶν τὴν πόλιν τρυφῶσαν τῶν Ἀθηναίων μάλλον καὶ δεομένην μείζονος καὶ γενναιοτέρου σωφρονιστοῦ.

Ὁ Διογένης σεβόταν τοὺς θεοὺς ὄχι μόνον στὰ λόγια ἀλλὰ καὶ μὲ τὶς πράξεις του. Γιατὶ ἐνώ διάλεξε ὡς τόπο διαμονῆς του

τὴν Ἀθήνα, ὅταν ἡ θεϊκὴ παρέμβαση τὸν ἔφερε στὴν Κόρινθο, αὐτός, μὲλις ἐκεῖνος ποῦ τὸν εἶχε ἀγοράσει τὸν ἄφησε ἐλεύθερο ἔκρινε ὅτι δὲν ἔπρεπε πιά νὰ ἀφήσει αὐτὴ τὴν πόλιν. (213) Γιατὶ εἶχε πεισθεῖ ὅτι οἱ θεοὶ φρόντιζαν γι' αὐτὸν καὶ ὅτι στὴν Κόρινθο δὲν εἶχε βρεθεῖ ἄνευ λόγου οὔτε συμπτωματικά, ἀλλὰ ὅτι ἦσαν σταλμένος ἀπὸ τοὺς θεοὺς γιὰ ἕναν ὀρισμένο λόγο, καθὼς εἴπατε ὅτι αὐτὴ ἡ πόλιν ζοῦσε σὲ μεγαλύτερη χλιδὴ ἀπ' ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτι χρειαζόταν κάποιοι ποῦ μεγάλο καὶ ποῦ δύνατὸ γιὰ νὰ τὴν συνετίσει.

Ἀντίθετα ἀπὸ τὸν Μουσόνιο καὶ τὸν Ἐπίκτιτο ὁ αὐτοκράτορας Ἰουλιανὸς ἐπιχειρεῖ νὰ προσδώσει στὴν Διογένηους πρᾶσιν θρησκευτικὸ νόημα καὶ νὰ προβάλει τὴν θεοσέβειαν τοῦ φιλοσόφου.

113. ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ, *Βίων Πρᾶσις* 6-11.

ΖΗΥΣ: ... ἄλλον παράγωμεν,

(1) *ΕΡΜ: Βούλει τὸν ἀγμῶντα ἐκεῖνον, τὸν Ποντικόν;*

ΖΗΥΣ: Πάνω μὲν οὖν.

ΕΡΜ: Οὗτος ὁ τὴν πῆραν ἐξηγητημένος, ὁ ἐξωμίας, ἐλθὲ καὶ περίβη ἐν κύκλῳ τὸ συνέδριον. Βίον ἀνδρικὸν πολῶ, βίον ἀριστον καὶ γενικόν, βίον ἐλεύθερον· τίς ὠνήσεται;

ΛΥΟ: Ὁ κῆρυξ πῶς ἔφησ' σὺ; Πωλείς τὸν ἐλεύθερον;

ΕΡΜ: Ἐγώ γε.

ΛΥΟ: Εἴτ' οὐ δέδιας μὴ σοι δικάσῃται ἀνδραποδισμοῦ ἢ καὶ προκαλέσῃται σε ἐς Ἄρειον πάγον;

ΕΡΜ: Οὐδὲν αὐτῷ μέλει τῆς πράσεως· οἴεται γὰρ εἶναι παντάπασιν ἐλεύθερος.

ΛΥΟ: Τί δ' ἂν τις αὐτῷ χρήσῃται ρυπῶντι καὶ οὗτω κακοδαίμονως διακειμένῳ; Πλὴν εἰ μὴ σκαπανέα γε καὶ ὑδροφόρον αὐτὸν ἀποδεικτέον.

ΕΡΜ: Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἦν θρωρεῖν αὐτὸν ἐπιστήσης, πολὺ πιστότερῳ χρήσῃ τῶν κυνῶν. Ἀμέλει κύων αὐτῷ καὶ τὸ δνομα.

ΛΥΟ: Ποδαπός δὲ ἔστιν ἢ τίνα τὴν ἀσκησιν ἐπαγγέλλεται;

ΕΡΜ: Αὐτὸν ἐροῦ· κάλλιον γὰρ οὕτω ποιεῖν.

ΛΥΟ: Δέδια καὶ σκυθρωπὸν αὐτοῦ καὶ κατηφές, μὴ με ὑλακτῆσθαι προσελθόντα ἢ καὶ νῆ Δία δάκη γε. Οὐχ ὀρᾶς ὡς διῆρται τὸ ξύλον

και συνέσπαμε τὰς ὄφρυς και ἀπειλητικόν τι και χολῶδες ὑποβλέπει,
ΕΡΜ.: Μὴ δέδιθι· τιθασὸς γὰρ ἔσθι.

(8) ΑΓΟ.: Τὸ πρότον, ὦ βέλτιστε, ποδατὸς εἶ;

ΔΙΟΓΕΝΗΣ: Παντοδατὸς.

ΑΓΟ.: Πῶς λέγεις;

ΔΙΟΓ.: Τοῦ κόσμου πολίτην ὄραξ.

ΑΓΟ.: Ζηλοῖς δὲ δι' τίνα;

ΔΙΟΓ.: Τὸν Ἡρακλέα.

ΑΓΟ.: Τί οὖν οὐχὶ και λεοντὴν ἀμπέχη; Τὸ μὲν γὰρ ξύλον εὐκαι-
αυτῶ.

ΔΙΟΓ.: Τουτί μοι λεοντῆ, τὸ τριβώνιον. Στρατευοῦμαι δὲ ὥστερ ἐκεί-
νος ἐπὶ τὰς ἡδονάς, οὐ κελυστός, ἀλλ' ἐκούσιος, ἐκαθεύρααι τὸν
βίον προαιρούμενος.

ΑΓΟ. Εὖ γε τῆς προαιρέσεως. Ἀλλὰ τί μάλιστα εἰδένα σε φῶμεν; ἢ
τίνα τὴν τέχνην ἔχεις;

ΔΙΟΓ.: Ἐλευθερωτῆς εἰμι τῶν ἀνθρώπων και ἱατρός τῶν παθῶν· τὸ δ'
ἄλον ἀληθείας και παρησίας προφήτης εἶναι βούλομαι.

(9) ΑΓΟ. Εὖ γε, ὦ προφήτα· ἦν δὲ πρόϊμαί σε, τίνα με τὸν τρόπον
δισκῆσεις;

ΔΙΟΓ.: Πρῶτον μὲν παραλαβὼν σε και ἀποδύσας τὴν τρυφήν και
ἀπορίαν συγκαταλείσας τριβώνιον περιβαλῶ, μετὰ δὲ ποιεῖν και
κάμνειν καταναγκάσω χαμαὶ καθεύδοντα και ὕδωρ πίνοντα και ὄν
ἐτυχεν ἐμπιμπλάμενον, τὰ δὲ χρήματα, ἦν ἔχη, ἐμοὶ πειθόμενος
ἐς τὴν θάλατταν φέρων ἐμβάλεις, γάμου δὲ ἀμελήσεις και παίδων
και πατρίδος, και πάντα σοι ταῦτα λῆρος ἔσται, και τὴν πατρίαν
οἰκίαν ἀπολυτῶν ἢ τάφον οἰκῆσεις ἢ πυργίον ἐρημον ἢ και πίσσον
ἢ πῆρα δὲ σοι θέρμων ἔστω μεστή και ὀπισθογράφων βιβλίον, και
οὕτως ἔχων εὐδαιμονέστερος εἶναι φήσεις τοῦ μεγάλου βασιλέως,
ἢν μαστιγοῖ δὲ τις ἢ στρεβλοῖ, τούτων οὐδὲν ἀναρὸν ἠγήση.

ΑΓΟ.: Πῶς τοῦτο φῆς τὸ μὴ ἀλγεῖν μαστιγούμενον; Οὐ γὰρ χελώνης
ἢ καράβου τὸ δέρμα περιβέβληται.

ΔΙΟΓ.: Τὸ Εὐριπίδειον ἐκεῖνο ζηλώσεις μικρὸν ἐναλλάξας.

ΑΓΟ.: Τὸ ποῖον;

ΔΙΟΓ.: Ἡ φρὴν σοι ἀλγήσει, ἢ δὲ γλῶττα ἔσται ἀνάγλυτος. (10) Ἄ
δὲ μάλιστα δεῖ προσεῖναι, ταῦτά ἐστιν· ἱταμόν χρητὴ εἶναι και θρα-
σὺν και λοιδορεῖσθαι πᾶσιν ἐξ ἴσης και βασιλευσῖαι και ιδιώταις· οὐ-
τὼν γὰρ ἀποβλέψονται σε και ἀνδρεῖον ὑπολήψονται. Βέρβαρος δὲ
ἢ φωνῆ ἔστω και ἀπηχὲς τὸ φθέγμα και ἀτεχνῶς ὅμοιον κυνί, και
πρόσωπον δὲ ἐντεταμένον και βάδισμα τοιούτω προσώπῳ πρόπον,

και ὄλιος θηριώδη τὰ πάντα και ἄγρια. Αἰδῶς δὲ και ἐπιείκεια και
μετριότης ἀπέστω, και τὸ φρυβριῶν ἀπόξυσον τοῦ προσώπου παν-
τελῶς. Δίωκε δὲ τὰ πολυανθρωπώτατα τῶν χωρίων, και ἐν αὐτοῖς
τούτοις μόνος και ἀκοινωνήτος εἶναι θέλει μὴ φίλων, μὴ ξένων προ-
σιέμενος· κατάλυσις γὰρ τὰ τοιαῦτα τῆς ἀρχῆς. Ἐν ὄψει δὲ πάν-
των, ἢ μὴδ' ἰδίᾳ ποιήσειεν ἄν τις, θαρρῶν ποιεῖ, και τῶν ἀφροδι-
σίων αἰροῦ τὰ γελοιώτερα, και τέλος, ἦν σοι δοκῆ, πολυτοπα ὀμόν
ἢ σπητιαν φαγῶν ἀπόθανε. Ταύτην σοι τὴν εὐδαιμονίαν προξέ-
νοῦμεν.

(11) ΑΓΟ.: Ἀπαγε· μαρὰ γὰρ και οὐκ ἀνθρώπινα λέγεις.

ΔΙΟΓ.: Ἀλλὰ ῥαστά γε, ὦ οὔτος, και πᾶσιν εὐρητῆ μετελθεῖν· οὐ γὰρ
σοι δεήσει παιδείας και λόγων και λήρων, ἀλλ' ἐπίτομος αὐτῆ σοι
πρὸς δόξαν ἢ ὀδός· κἂν ιδιώτης ἦς, ἦτοι σκυτοδόψης ἢ ταρχοπώ-
λης ἢ τέκτων ἢ τραπεζίτης, οὐδὲν σε καλύσει θυμαστὸν εἶναι, ἦν
μόνον ἢ ἀναίδια και τὸ θράσος παρῆ και λοιδορεῖσθαι καλῶς ἐκ-
μάθης.

ΑΓΟ.: Πρὸς ταῦτα μὲν οὐ δέομαι σοι. Ναύτης δ' ἂν ἴσως ἢ κηπουρός
ἐν καιρῷ γένοιο, και ταῦτα, ἦν ἐθέλη σε ἀποδοῦσθαι οὕτοσι τὸ μέ-
γιστον δὴ ὀβολῶν.

ΕΡΜ.: Ἐχε λαβῶν· και γὰρ ἄσμενοι ἀπαλλεξόμεθα ἐνοχλοῦντος αὐ-
τοῦ και βοῶντος και ἄπαντας ἀπαξάπλωδως ὑβρίζοντος και ἀγο-
ρεύοντος κακῶς.

ΤΟ ΝΑΗΜΑ ΤΟΥ ΕΡΕΙΒΕΡΟΥ

ΖΕΥΣ: ... Ἄς φέρουμε κάποιον ἄλλο.

(7) ΕΡΜΗΣ: Θέλεις ἐκεῖνον τὸ βρωμιάρη ἀπὸ τὸν Πόντο;

ΖΕΥΣ: Γιατί ὄχι;

ΕΡΜ.: Πλησίασε ἐσὺ, ποὺ ἔχεις κρεμασμένο πᾶνον σου τὸ δι-
σάκκι, ἐσὺ μὲ τὰ γυμνὰ μπρότσα, και προχώρησε γύρω-γύ-
ρω στὴν ὀμήγηρη. Πουλάω ἀνδρικό πρότυπο ζωῆς, πρότυπο
ζωῆς εὐγενέστατο και ἐξαίρετο, πρότυπο ζωῆς ἐλευθερο.

Ποῖος θὰ ἀγοράσει;

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ: Ε, κήρυκα! Πῶς τὸ εἶπες αὐτό; Πουλάς ἕναν
ἐλεύθερο;

ΕΡΜ.: Ἀσφαλῶς.

ΑΓΟ.: Και δὲν φοβάσαι μὴ σὲ σύρει στα δικάστηρια κατηγο-
ρώντας σε ὅτι τὸν ἕκανεσ δούλο ἢ ἀκόμα μήπως σὲ προκα-
λέσει νὰ ἐμφανιστεῖς στὸν Ἄρειο Πάγο;

ΕΡΜ.: Δὲν δείχνει κανένα ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ πούλημα· γιατί ἔχει τὴν ἐντύπωση πὼς εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἐλεύθερος.

ΑΓΟ.: Τί θὰ μποροῦσε νὰ τὸν κάνει ὁμως κανεὶς αὐτὸν ἔτσι βρωμιάφης καὶ ἄθλιος ποῦ εἶναι; Ἐκτός βέβαια κι ἂν τὸν βάλει νὰ σκάβει ἢ νὰ κουβαλάει νερό.

ΕΡΜ.: Ὅχι μόνον· καὶ θυρωρὸ ἂν τὸν κάνεις, θὰ σοῦ εἶναι πολὺ πιὸ πιστὸς ἀπὸ τὰ σκυλιά. Σκύλο μάλιστα τὸν λένε κι αὐτόν.

ΑΓΟ.: Ἀπὸ ποῦ εἶναι; Ποιὸ τὸ ἐπάγγελμά του;

ΕΡΜ.: Ρώτησε τὸν ἴδιο· τὸ καλύτερο ποῦ ἔχεις νὰ κάνεις.

ΑΓΟ.: Φοβᾶμαι ἔτσι σκυθρωπὸς καὶ κατσούφης ποῦ εἶναι, μήπως με κλωτσῆσει μόλις τὸν πλησιάσω ἢ ἀκόμη, μὰ τὸ Δία, μήπως με δαγκώσκει κιόλας. Δὲ βλέπεις πὼς κρατάει ψηλά τὸ ραβδί του καὶ μαζεύει τὰ φρύδια του καὶ λοξοκοιτάει μὲ ἀπειλητικὸ καὶ ὀργισμένον βλέμμα;

ΕΡΜ.: Μὴ φοβάσαι· δὲν εἶναι ἄγριος.

(8) ΑΓΟ.: Πρῶτα-πρῶτα, ἀπὸ ποῦ εἶσαι ἄνθρωπέ μου;

ΔΙΟΓΕΝΗΣ: Ἀπὸ οὐδὲν ποτε.

ΑΓΟ.: Τί θές νὰ πεῖς;

ΔΙΟΓ.: Βλέπεις ἕναν πολίτη τοῦ κόσμου.

ΑΓΟ.: Ὑπάρχει κανεὶς ποῦ νὰ τὸν θαυμάζεις;

ΔΙΟΓ.: Τὸν Ἡρακλῆ θαυμάζω.

ΑΓΟ.: Γιατί λοιπὸν δὲν εἶσαι ντυμένος μὲ τὴ λεοντή; Στὸ ραβδί βέβαια τοῦ μοιάζεις.

ΔΙΟΓ.: Τοῦτο ἐδῶ εἶναι ἡ λεοντή μου, τὸ τριμμένο ροῦχο. Ἀγωνίζομαι σάν κι ἐκεῖνον ἐνάντια στίς ἀπολαύσεις χωρὶς νὰ παίρνω ἐντολὲς ἀλλὰ αὐτόκλητος, ἐπιλέγοντας γιὰ σκοπὸ μου νὰ καθαρίσω ἐντελῶς τὸν κόσμον ποῦ ζοῦμε.

ΑΓΟ.: Τί ὠραῖος σκοπός, πράγματι! Μά, τί νὰ ποῦμε πὼς ξέρεις πιὸ καλά; Ποιὸ εἶναι τὸ ἐπάγγελμά σου;

ΔΙΟΓ.: Ἀπελευθερώνω τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς γιατροῦς ἀπὸ τὰ πάθη τους καὶ γενικά θέλω νὰ κηρύξω τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἐλευθεροστομία.

(9) ΑΓΟ.: Τί ὠραῖα, κήρυκα! Μὰ ἂν σὲ ἀγοράσω, σὲ τί θὰ μὲ ἐκπαιδεύσεις;

ΑΙΟΓ.: Πρῶτα-πρῶτα θὰ σὲ πάρω μαζί μου, θὰ σὲ ἀπαλλάξω ἀπὸ τὴ χλυδή, θὰ σὲ κλείσω μαζί μὲ τὴ φτώχεια καὶ θὰ σοῦ φερῶσω τριβώνιο· ἔπειτα θὰ σὲ ἀναγκάσω νὰ κοπιάζεις καὶ νὰ ταλαιπωρεῖσαι: νὰ κοιμάσαι χάρω καὶ νὰ πίνεις νερὸ καὶ νὰ τρῶς ὄ,τι σοῦ τυχαίνει· ἂν ἔχεις χρήματα, θὰ τὰ φέρεις καὶ θὰ τὰ πετάξεις στὴ θάλασσα, ἀφοῦ πρῶτα σὲ πείσω· δὲν θὰ ἐνδιαφέρεις γιὰ γάμο, γιὰ παιδιά, γιὰ τὴν πατρίδα σου, καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ εἶναι γιὰ σένα κολοκύθια, καὶ ἀφοῦ ἐγκαταλείψεις τὸ πατρικὸ σου σπίτι, θὰ κατοικήσεις ἢ σὲ τάφο ἢ σὲ κανένα ἔρημο πατάρι ἢ ἀκόμα καὶ σὲ πιθάρι· τὸ διασάκει σου θὰ εἶναι γεμάτο λούπινα καὶ ὀπισθόγραφα βιβλία.¹ κρῆνὴ θὰ βρίσκεις σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση, θὰ πεῖς ὅτι εἶσαι πιὸ εὐτυχημένος κι ἀπὸ τὸ μεγάλο βασιλιά. Ἄν μάλιστα κάποιος σὲ μαστιγώνει ἢ σὲ βασανίζει, τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν θὰ τὸ νομίσεις ἐνοχλητικὸ.

ΑΓΟ.: Πὼς λές ὅτι τὸ μαστίγωμα δὲν θὰ μοῦ προκαλεῖ πόνο; Δὲν ἔχω τὸ καβούκι τῆς χελώνας ἢ τοῦ κάραβου.

ΑΙΟΓ.: Ἐὰν ἐφαρμόσεις αὐτὸ ποῦ εἶπε ὁ Εὐριπίδης, λίγο παραλαγαγμένο.

ΑΓΟ.: Ποιὸ ἔνωσες;

ΑΙΟΓ.: Ὁ νοῦς σου θὰ σὲ πονέσει, ἡ γλώσσα σου ὅμως δὲ θὰ νιώσει πόνο. (10) Ὅσα πρέπει, κυρίως, νὰ ἔχεις εἶναι τὰ ἐξῆς: χρειάζεται νὰ εἶσαι ἀναίσχυτος καὶ θρασύς καὶ νὰ ἐξεντελίζεις, ἀδιακρίτως, ὅλους, καὶ τοὺς βασιλιάδες καὶ τοὺς ἀπλοὺς πολίτες· γιατί ἔτσι θὰ στρέψουν ὅλοι τὰ βλέμματα τοὺς σὲ σένα μὲ θαυμασμὸ καὶ θὰ σὲ θεωροῦν θαρραλέο. Ἡ φωνή σου νὰ εἶναι τραχειὰ καὶ ἡ λαλιὰ σου κακόχη καὶ ἐντελῶς ὁμοια μὲ τοῦ σκύλου, καὶ τὸ πρόσωπό σου νὰ εἶναι σοβαρὸ καὶ τὸ βᾶδισμά σου ταιριαστὸ σὲ τέτοια ὄψη καὶ γενικά ὅλα σου νὰ ἀποπνέουν τραχύτητα καὶ σκληρότητα. Νὰ μὴν ἔχεις ντροπὴ, καλοσύνη καὶ μετριοπάθεια, καὶ νὰ διώξεις ἐντελῶς ἀπὸ τὸ πρόσωπό σου τὸ κοκκινίωμα. Νὰ ἀναζητᾶς τοὺς πιὸ πυκνοκατοικημένους τόπους καὶ σ' αὐτοὺς νὰ θέλεις νὰ μένεις μόνος σου καὶ χωρὶς συντροφιά, κι οὔτε νὰ δέχεται φίλο ἢ φιλοξενούμενο· ὅλα αὐτὰ καταργοῦν

τὴν ἐξουσία. Μποροῦν σὲ ὅλους θαρρητὰ νὰ κάνουν ὅσα δὲν θὰ μποροῦσε νὰ κάνει κανεὶς οὔτε ἰδιαιτέρως, κι ἀπὸ τὶς σαρκικές ἡδονές νὰ προτιμᾷς τὶς πιὸ καταγέλαστες, καί, τέλος, ἀν σοῦ φαίνεται καλὸ, φάε καὶ ὠμὸ χυπατόδι ἢ σουπιὰ καὶ πέθανε. Γιὰ τέτοια εὐτυχία σοῦ δίνουμε χρήσιμες οδηγίες.

(11) ΑΓΟ.: Φύγε· ἐλευνὰ κι ὄχι ἀνθρώπινα εἶναι ὅσα λές.
ΔΙΟΓ.: Εἶναι ὥστόσο πολὺ εὐκόλα, ἀνθρωπὲ μου, κι ὁ καθένας ἔχει τὴν εὐχέρεια νὰ τὰ πετύχει· γιατί δὲν θὰ σοῦ χρειαστεῖ οὔτε μόρφωση οὔτε λόγια οὔτε φλυαρίες, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ δρόμος πρὸς τὴ δόξα θὰ εἶναι γιὰ σένα σύντομος· κι ἂν εἶσαι ἕνας ἀπλὸς πολίτης, βυρσοδέψης, ἄς ποῦμε, ἢ ἂν πουλᾷς παστὰ ψάρια ἢ ξυλουργὸς ἢ τραπεζίτης, τίποτα δὲν θὰ σταθεῖ ἐμπόδιο στὸ νὰ σὲ θαυμάζουν, ἀρκεῖ μόνο νὰ εἶσαι ἀνάδης καὶ θρασὺς καὶ νὰ ἔχεις μάθει καλὰ νὰ ἐξευτελιζέσαι.

ΑΓΟ.: Γι' αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν σὲ χρειάζομαι. Ἴσως μὲ τὸν καιρὸ μπορεῖς νὰ γίνεις ναύτης ἢ κηπουρὸς, καὶ βέβαια, ἂν αὐτὸς ἐδῶ θέλει νὰ σὲ πουλήσει τὸ πολὺ-πολὺ γιὰ δύο ὄβολους.

ΕΡΜ.: Πάρ' τον καὶ κράτα τον· γιατί μὲ εὐχαρίστηση θὰ ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἐνοχλητικὸ ποῦ φωνάζει καὶ ποῦ τοὺς ἐξευτελιζει ἀπαξιάπαντες καὶ μιλάει ἄσχημα γι' αὐτούς.

1. Βιβλία μὲ γράμματα ἀκόμη καὶ ἐπὶ τοῦ καλύμματός.

114. ΑΙΛΙΑΝΟΣ, Ποικίλη ἱστορία X 11.

Ἦλγει τὸν ὦμον Διογένης ἢ τρωθεῖς, οἶμαι, ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς αἰτίας. Ἐπει δὲ ἐδόκει σφόδρα ἀλγεῖν, τῶν τις ἀχθόμενων αὐτῷ κατεκερτόμει λέγων «τί οὖν οὐκ ἀποθηήσκεις, ὦ Διόγευε, καὶ σαυτὸν ἀπαλάττεις κακῶν;» Ὁ δὲ εἶπε, «τοὺς εἰδότας ἂ δεῖ πράττειν ἐν τῷ βίῳ καὶ ἂ δεῖ λέγειν, τοὺτους γε ζῆν προσήκει», ὧν καὶ αὐτὸς ὡμολόγει εἶναι. «Σοὶ μὲν οὖν», ἔφη, «οὐκ εἶδοτι τὰ τε λεκτέα καὶ τὰ πρακτέα ἀποθανεῖν ἐν καλῷ ἔστιν· ἐμὲ δὲ τὸν ἐπιστήμονα ἐκείνων πρέπει ζῆν».

Ὁ Διογένης αἰσθανόνταν πόνους στὸν ὦμο ἀπὸ ἓνα χτύπημα ἢ κάποιαν ἄλλη αἰτία. Κι ἐπειδὴ φαινόταν ὅτι πονοῦσε πάρα πολὺ, κάποιος ἀπὸ ἐκείνους ποὺ δὲν τὸν συμπαθοῦσαν, τὸν χλευάζε λέγοντάς του: «Γιατὶ δὲν πεθαίνεις, Διογένη, ὥστε νὰ γλυτώσεις κι ἐσὺ ἀπὸ τὶς συμφορές;». Αὐτὸς τοῦ ἀπάντησε: «Ὅσοι ξέρουν τί πρέπει νὰ κάνει κανεὶς καὶ τί νὰ λέει, αὐτοὶ ἀξίζει νὰ ζοῦν», δεχόμενος ὅτι σὲ αὐτοὺς συγκαταλέγεται καὶ ὁ αὐτὸς του. «Ἐσὺ λοιπὸν», εἶπε, «ποῦ δὲν ξέρεις τί πρέπει νὰ λές καὶ τί νὰ πράττεις, καλὸ εἶναι νὰ πεθάνεις· ἐνῶ ἐγώ, ποῦ τὰ ξέρω αὐτὰ, πρέπει νὰ ζῶ».

115. ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΛΑΕΡΤΙΟΣ, Φιλοσόφων βίων καὶ δογμάτων συναγωγή VI 34. Παρβ. GNUMOLOGUM VATICANUM 743 n. 202.

Πρὸς τοὺς εἰπόντας, «γέρον εἴ καὶ λοιπὸν ἄνεις», «τί δέ», ἔφη [sc. ὁ Διογένης], «εἰ δὴλιγον ἔτρεχον, πρὸς τῷ τέλει ἔδει με ἀνεῖναι καὶ μὴ μᾶλλον ἐπιτεῖναι.»

Ὅταν κάποιος εἶπαν στὸν Διογένη ὅτι «Εἶσαι γέρος· ἀπὸ ἴδω καὶ πέρα νὰ χαλαρώσεις τὴν προστάθειά σου», ἐκείνος εἶπε: «Μὰ πῶς; Ἄν ἔπρεχα στοὺς ἀγῶνες, θὰ ἔπρεπε, φθάνοντας κοντὰ στὸ τέρμα, νὰ χαλαρώσω τὴν προσπάθεια ἢ ἀντίθετα, νὰ βάλω τὰ δυνατὰ μου;»

116. ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΛΑΕΡΤΙΟΣ, Φιλοσόφων βίων καὶ δογμάτων συναγωγή VI 51.

Ἐρωτηθεὶς τί ἔθλιον ἐν βίῳ, ἔφη [sc. ὁ Διογένης], «γέρων ἀποροε». Σὰν ρώτησαν τὸν Διογένη ποῖά κατάστασι τῆς ζωῆς εἶναι οἰκτρῆ, ἐκείνος ἀποκριθῆκε: «Ἐνὸς γέροντα φουκαρά».

117. ΑΡΣΕΝΙΟΣ, p. 197, 17-18.

Ὁ αὐτὸς [sc. Διογένης] ἐρομένου τινὸς αὐτὸν «τί νομίζεις τὸ γῆρας;» ἀπεκρίνατο «τοῦ ζῆν χειμῶνα».